

Dünyamızda yaşanan siyasal, sosyal ve ekonomik gelişmelerden sonra yaşam standartlarının daha da yükseltilmesi için ülkeler yönetsel yapılarında yeni model arayışlarına gitmektedirler.

Ömer ERU / E. Mülki İdare Amiri

KAMU YÖNETİMİNDE DEĞİŞİMLER VE İDARECİDE ARANAN YENİ ÖZELLİKLER

Çağımızda sosyal, ekonomik ve teknolojik değişimler çok hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir. Bu nedenle, çağın gerçeklerine uyum sağlayabilmek adına kişiler, gruplar ve kurumlar rekabet içindedirler. Kamu yönetimi de bu yeni değişim ve gelişmelere göre kendini uyarlamak zorundadır. Yoksa yönetilenlere hizmet vermekte çok yetersiz bir ortam doğar ve hizmet verilemez hale gelir.

Kamu yönetiminde, bu oluşum ve durumun ortaya çıkmaması için sürekli şekilde görevliler hizmet içi eğitime alınır ve yenilikleri benim-

seyen, özümseyen ve her an uygulamaya geçirebilen bir düzeye getirmeye çalışılırlar.

Dünyamızda yaşanan bu siyasal, sosyal ve ekonomik gelişmelerden sonra yaşam standartlarının daha da yükseltilmesi için ülkeler yönetsel yapılarında yeni model arayışlarına gitmektedirler. Devlet önemli bir varlık olarak durmakta ama işleyişi ve hizmet verme şekli yeni şartlara göre şekillenmektedir.

Kamu yönetimi dediğimizde bu yönetimde sistemin iyi, verimli ve akılcı

işlemesi için karar ve politika oluşturma çalışmalarını anlamak gerekir. Kamu yönetimi daha çok yürütme gücünü anlatmaktadır. Merkezi veya yerel yönetimler düzeyinde kamu örgütlerini bunların yönetimini ve pratikte işleyişini içine almaktadır. Planlama, karar verme ve örgütlenme veya örgütlendirme başlıca çalışma alanı olmaktadır. Biraz daha geliştirecek işin işine amaç, hedef, araç, eylem ve insan kaynakları ile bütçe yani maddiyat girmektedir.

Başlangıçta da belirttiğim gibi kamu yönetimi, yönetenlerin ve yönetim-

de çalışanların, ekonomik, siyasal ve sosyal değişimleri anlamalarına yardımcı olan alandır. Yönetime ve yöneticilere yeni bir bakış açısı sağlar hatta normal insanlar için bile toplumda oluşan gelişim ve değişimleri anlamada yardımcı olur. Kamu yönetiminin işleyişini ve değişimini bilen vatandaşlar daha bilinçli olur. Yönetime daha kolay katılır. Üretken olur ve daha katılımcı hale gelir.

Bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde kamu yönetiminde genelde rasyonel ve optimal hizmet üretme ve buna yönelik örgütlenme fazla görülmemektedir. Çünkü kamu kuruluşları yöneticileri ve bu alanda çalışanlar hala politik ve toplumsal etkilere açıktır.

Kamu yönetiminde çalışanlar sorumlu olmama, mali külfet altına girmeme, hukuk karşısında suçlu düşmeme başta olmak üzere görevde bulunduğu konumunu kaybetmeme gibi endişeler taşır. Bu da liyakati ve objektif olmayı önler.

Toplumumuzda adama göre iş yaratmayı önleyemediğimiz sürece, yönetim olumsuz yapılanmaya ve yürütülmeye devam edecektir. Oysa gelişmiş ülkelerde liyakat sistemi oturmuştur. Görev yerleri ve görevler objektif bilimsel analizlere göre belirlenmiştir. Planlama ve şeffaflık, hesap verme vardır ve bundan hiçbir şekilde kaçınma olmamaktadır.

Bu ülkelerde kamu yönetiminin aşırı hantal ve merkezi yapısı yetki devri ve iş bölümü yapılarak hafifletilmiştir. Değişimi göremeyen ya da sosyal statüsünü bozmamak için mevcut geleneksel yapıyı değiştirmek istemeyen önce kendi çıkarını düşünen bir bürokrat tipi bu ülkelerde yoktur. Vatandaşlar kendi üzerlerine düşeni bilinçli şekilde yaparak her şeyi devletten ve kamu yönetiminden istemezler. Doğalısıyla yönetime de bilinçli katılırlar.

Son yarım yüzyılda ortaya çıkan küreselleşme ile yaşanan değişim, eko-

nomik faaliyetlerin küresel boyutta büyümesi, örgütlenmesi ve üretim araçlarının ve üretim ilişkilerinin tekelleşmesine neden olmuş ve bunun yanı sıra teknoloji son süratle ilerlemiş ve gelişmiştir. Ekonomide ve sosyal yaşantıda devlet müdahalesi çok azalmıştır. Ekonomide küresel odaklar oluşmuş ve tüm ülkelerde etkinliklerini güçlendirerek devam ettirmişlerdir. Bunun sonucunda ortaya çok uluslu şirketler çıkmıştır.

Bu yeni süreç yerleşim yerlerini de etkilemeye başlamıştır. Şehirler yeni üretim ilişkilerine ve yeni şartlara göre şekillenmektedir. Yeni ekonomik ve sosyal şartlar ile teknolojik gelişmelere çabuk adapte olan şehirler kalkınmaktadır.

İnsanlar kırsal kesimden çığ gibi büyük şehirlere yığılmaktadır, o kadar ki 2025 yılında dünya nüfusunun 2/3'nün şehirlerde yaşayacağı tahmin edilmektedir.

Bu hızlı değişim az gelişmiş ülkelerde görülmektedir. Gelişmiş ülkeler kendi alt yapılarını oluşturdukları, planlamalarını geçmişten bugüne değin uyguladıkları için bu değişimden olumsuz etkilenmeyeceklerdir.

İnsanların hızla şehirleşmeye başlamasıyla gecekondulaşma, sağlık, eğitim, yeşil alan sorunları çoğalacak, suçlar çeşitlenecek ve artacaktır. Şehirlere önceden yerleşen yerli insanlarla sonradan gelenler arasında sürtüşme başlayacaktır. Yeni gelenler yerleşik düzene bir an önce adapte olmak için özenti içine girecekler, çok kısa sürede tüketim toplumunun gönüüllü ve istekli bir üyesi olacaklardır.

Belediyelerin yaptıkları hizmetler yetersiz kalacaktır. Kanalizasyon, elektrik, su, konut ve ulaşım sorunları artacaktır.

İnsanlar fazla üret, çeşitli üret ama cılgınca tüket felsefesinin esiri olacaklardır. Diğer yandan da üretim araçlarını elinde bulunduranlar, tekelleşen sermaye sahipleri yaşam seviyelerini durmadan artıracaklardır.

Artık bu değişimlere paralel olarak kamuya ve özel kesime ait hizmet birimleri eski klasik yöntemlerle yönetilemeyeceklerdir. Yine bu değişime paralel olarak örgütlerde yeni yöneticilik tipleri oluşmaya başlayacaktır. Değişimden yana olmayan, inisiyatif kullanamayan, yukarıdan aldığı emri ve talimatı aynen uygulayan yöneticiler olduğu gibi amaç için örgütü gerektiğinde değiştirebilen, etrafındaki elemanları gönüllü şekilde amaca sevk eden, gerektiğinde risk alan yöneticiler meydana çıkacaktır. Bu ikinci tip yöneticilere lider dendiğine göre artık yöneticiliğin yerini, örgütünü en az maliyetle en kısa sürede başarılı şekilde sevk eden, yabancı dile sahip, bilgisayar destekli eğitim almış dünya ticaretini ve ilişkilerini bilen liderlik alacaktır.

Bu süreçte Devletin görev alanı da değişime uğramıştır. Hizmet ve görev alanları kamudan özel sektöre kaymaya başlamıştır. Merkezi karar süreçleri yerini yerel karar makamlarına bırakmıştır. Yönetim süreçlerine halk daha fazla katılmaya başlamıştır. Yönetimde vatandaş odaklı yönetim öne geçmiştir.

Yönetimde yöneticilerin örgütlerini geleceğe daha güvenle götürebilmeleri için vizyon sahibi olmaları yeni yönetim modellerinde aranır olmuştur.

Anlatmaya çalıştığım bu açıklamalardan sonra zamanımızda idarecilik olayının ne kadar liyakat istediği ortadadır. Artık bu mesleğe girenler tanıdık, bildik anlayışından uzaklaşılarak objektif kriterlere göre seçilmelidir. Mesleğe alınmada adayların mutlaka bir yerlerden önerilmesi olayı ortadan kalkmalıdır.